

Stillehav søsters

Innholdsfortegnelse

Stillehavsøsters

Publisert 08.05.2017 av Miljødirektoratet

Stillehavsøsters er en fremmed art som kan påvirke norsk natur svært negativt. Arten vokser eksplosivt raskt og kan true andre arter som flatøsters og blåskjell. De knivskarpe skjellene kan også ødelegge badestrender og i verste fall gjøre deler av strandsonen uframkommelig.

Stillehavsøsters (*Crassostrea gigas*) kommer opprinnelig fra Asia, men er spredt til resten av verden for matproduksjon. Arten ser også ut til å spre seg svært raskt i Norge. Én østers kan slippe ut opptil 200 millioner egg i vannet når den gyter. Foto: Kim Abel, Naturarkivet.no

Flatøsters er den eneste østersen som finnes naturlig i Norge. Stillehavsøsters er mer langstrakt i formen enn den runde flatøstersen, og er mer "taggete" enn den jevnere flatøstersen. Foto: Kim Abel, Naturarkivet.no

Stillehavsøsters-larver kan flyte i vannmassene rundt tre uker etter at de er befruktet, og sprer seg derfor lett videre. Bildet er tatt ved Røssesund ved Tjøme i Vestfold, hvor man ser tendenser til dannelsen av et stillehavsøsters-rev. Foto: Kim Abel, Naturarkivet.no

Rev av stillehavsøsters ved øya Langeoog i Tyskland i 2008. Foto: Alexandra Markert

TILSTAND

Stillehavsøsters sprer seg svært raskt

Før 2007 var stillehavsøsters (*Crassostrea gigas*) nesten ikke registrert i Norge. I dag har arten fått fotfeste i flere områder langs kysten i Sør-Norge, fra Østfold til Hordaland. I fjor ble den også registrert i Møre- og Romsdal.

2015 var også første gang det ble registrert tendenser til revdannelse av stillehavsøsters ved øya Hui vest for Tjøme i Vestfold. Det er fare for at arten vil etablere seg langs hele kysten til Lofoten.

Klimaendringer gir varmere kystvann, som gjør at stillehavsøstersen kan spre seg enda raskere i framtida.

Kartlagt i Vestfold

Stillehavsøsters er ikke systematisk kartlagt i Norge, men vi overvåker omfanget ved flere stasjoner. En kartlegging i Vestfold i 2015 beregnet at det var minst 2,8 millioner stillehavsøsters på områdene som ble undersøkt.

Dersom veksten fortsetter, viser beregninger at de samme områdene kan få en stillehavsøstersbestand på 136 millioner i framtida.

KONSEKVENSER

Stillehavsøsters ødelegger økosystemer

Fremmede arter kan gjøre stor skade på norsk natur ved at de fortrenger arter som naturlig lever her. Stillehavsøsters står på Artsdatabankens svarteliste i kategorien svært høy risiko, som er arter som både kan spre seg lett og gjøre stor skade.

› Les mer om svartelista hos Artsdatabanken

Stillehavsosters er en såkalt ingeniør-art. Det vil si at den lager nye leveområder der den etablerer seg, for eksempel ved å gjøre om bløtbunn som leire og mudder til hardbunn. Dersom stillehavsostersen fortrenger for eksempel blåskjellbanker, kan det ha betydning for ærfugl, som har blåskjell som viktig næringskilde.

Store bestander av stillehavsosters kan også fortrenge den norske flatøstersen.

Ødelegger for bading og friluftsliv

Stillehavsosters kan påvirke bade- og friluftsområder svært negativt. Skjellene på stillehavsostersen er skarpe, og allerede finnes det eksempler på at stillehavsostersen har gjort badesko nødvendig i enkelte områder i Oslofjorden.

Spesielt hvis østersen etablerer seg i store rev, kan kystområder bli fullstendig uframkommelige og uegnet for bading.

Ca. halvparten av Norges befolkning er bosatt i fylkene som på kort sikt er mest utsatt for etableringer av stillehavsosters. Stillehavsosters kan derfor påvirke friluftslivet for svært mange mennesker.

PÅVIRKNING

Brakt til Europa for oppdrett

Stillehavsosters ble tatt med til Europa av østersoppdrettere på 1960-tallet, men lenge fantes arten bare sporadisk på enkelte steder. De senere årene har stillehavsosters spedt seg og etablert seg i massive rev enkelte steder i Europa.

Stillehavsosters som lever vilt i Norge i dag har sannsynligvis to utgangspunkt: Fra innenlands oppdrett av arten og via havstrømmer fra Sverige og Danmark.

Oppdrett av stillehavsosters er forbudt i Norge.

TILTAK

Kan ikke utrydde stillehavsosters, men begrense den

Fordi stillehavsosters allerede er etablert i Norge og har så stor spredningsevne, er det ikke realistisk å utrydde arten fullstendig fra norsk kysten. Vi kan likevel målrette innsatsen for å fjerne den i områder som har store naturverdier eller er viktige for friluftslivet.

Vi trenger mer kunnskap om spredningspotensialet til stillehavsosters. Miljødirektoratet har laget en handlingsplan mot arten, med flere tiltak for å forebygge spredning, redusere arten og hindre skade på økosystemer. Planen foreslår å fjerne eller redusere stillehavsosters i:

- områder som er kilde til spredning av stillehavsosters
- prioriterte verneområder
- prioriterte friluftsområder og andre områder som er viktig for allmennheten
- områder hvor stillehavsosters har en tydelig negativ påvirkning på naturlig biologisk mangfold

› Se handlingsplanen for stillehavsosters hos Miljødirektoratet

Rydding av stillehavsosters ved Ytre Hvaler og Raet

I 2016 startet et pilotprosjekt for rydding av stillehavsosters i Ytre Hvaler nasjonalpark, som fortsetter i 2017. De foreløpige resultatene viser at stillehavsosters går kraftig tilbake der man plukker, men det forventes at arten kommer tilbake i løpet av to-tre år dersom ryddingen ikke opprettholdes over tid.

Statens naturoppsyn (SNO), som er miljøforvaltningens operative feltorgan, gjennomfører ryddingen.

Metodene for å plukke varierer fra vassing med vadestøvler og plukking fra båt til svømming på grunt vann. Her mener SNO at det siste viser seg å være best.

› Les mer om resultatene fra første år av prosjektet i Ytre Hvaler

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder laget i 2016 et prosjekt med bruk av frivillige til å plukke stillehavsøsters. I år vil de og Fylkesmannen i Telemark, Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Østfold gjøre lignende ryddeprosjekter.

Fylkesmannen i Rogaland vil kartlegge utbredelsen i 2017 før det sannsynligvis blir rydding i 2018.

› Les mer om plukkeaksjonen hos Fylkesmannen i Aust- og vest-Agder

Anbefaler å ikke spise stillehavsøsters

Ettersom stillehavsøsters regnes som en delikatess, har flere oppfordret til å spise den som en måte å bli kvitt den på. Mattilsynet anbefaler imidlertid ikke at man spiser selvplukkede stillehavsøsters, fordi skjellene kan inneholde algegifter, miljøgifter eller virus.

Stillehavsøsters

>

- Stillehavsøsters (*Crassostrea gigas*) kommer opprinnelig fra Asia
- Finnes i store mengder i Nederland, Tyskland og deler av Danmark og Sverige
- Vokser på andre arter eller stein i fjærebeltet – ofte på sand og mudderbunn ned til et par meters dyp
- Kan leve over 20 år, er kjønnsmoden etter ett år
- Kan få en skallhøyde på ca. 25 cm
- Gytingen krever sjøtemperaturer på ca. 18 grader, men østersen kan vokse i 4-35 grader
- Lever av planteplankton, bakterier, mikroorganismer og dødt organisk materiale